

Transitiesteden en -dorpen in Vlaanderen

Kroniek van een stroomversnelling

Mei 2008:

Een artikel in Oikos

Tijdens zijn verblijf in Schumacher College in 2007 maakt Rudy Dhont kennis met *Transition Town Totnes* (TTT) en met verschillende van de mensen in en achter het initiatief. In de maanden daarna wordt het een belangrijk onderwerp in talloze gesprekken. Om in Vlaanderen nog meer mensen te laten delen in de inspiratie, schrijft hij er een artikel over in Oikos, tijdschrift voor sociaal-ecologische verandering. Plotseling wil iedereen er meer over weten.

Juni 2008:

Tijdens de opleiding van Aardewerk

Rudy wordt uitgenodigd om in de opleiding van Aardewerk over TTT te komen vertellen: het wordt een enthousiast onthaald verhaal tesamen met de vertoning van de inspirerende film *The Power of Community: How Cuba survived Peak Oil*. Het Transition Handbook wordt gretig ingekeken en verschillende deelnemers willen er graag mee aan de slag.

Juli 2008:

Zomerweek Aardewerk: planning voor een eerste tweedaags programma

Het artikel en de presentatie binnen de opleiding leiden tot vele vragen om meer informatie. Dat zet Rudy, Jeanneke en Nico van Aardewerk, die intussen alledrie het Transitie-handboek gelezen heb-

ben, ertoe aan om tijdens de zomerweek de koppen bij elkaar te steken om te overleggen hoe op al die vragen ingegaan kan worden. Al snel wordt duidelijk dat, in plaats van rond te rennen om her en der voor een paar mensen een presentatie te gaan geven, we zinvoller met onze energie om kunnen gaan en bovendien een bewegingsmomentum kunnen creëren door al deze mensen samen te brengen. Tot onze eigen verbazing resulteert dit in een eerste tweedaags programma, dat we plannen voor september.

Naast dromen om in onze eigen gemeenschap iets te beginnen, is onze belangrijkste doelstelling het faciliteren van lokale *bottom-up* initiatieven. We willen mensen niet alleen degelijke informatie geven over *transition towns* en de onderliggende principes ervan, maar hen ook instrumenten meegeven die zij nodig kunnen hebben om iets in hun eigen dorp of stad te beginnen.

Augustus 2008:

Website www.transitie.be

Rudy start een website voor lokale Transitie in Vlaanderen boordevol informatie met bijna dagelijkse updates.

September 2008:

De eerste vertalingen

Een en ander betekent een hoop vertaalwerk, aangezien Transitie-mensen in Vlaanderen (en Nederland) Nederlandstalig materiaal nodig heb-

ben. Dus nemen we contact op met de filmmakers in Ohio en vertalen en ondertitelen we de film *The Power of Community: How Cuba survived Peak Oil*, evenals één van de belangrijke instrumenten in de transition towns beweging: de *Transition Primer*.

Intussen begint onze zwerffilm over Cuba aan zijn tocht door Vlaanderen en Nederland om zoveel mogelijk in de context van het Transitie-concept vertoond te worden.

Eind september/begin oktober 2008:

Eerste Transitie-inlooptweedaagse

Een eerste kennismaking met Transition Towns in Veltem. We vragen mensen om te proberen twee of drie extra mensen uit hun eigen gemeenschap mee te brengen en zodoende als kleine lokale groep deel te nemen. Uiteindelijk nemen meer dan 60 mensen daar op die zolder in Veltem, met nog 20 op de wachtlijst. We werken een vol programma af, en het worden twee dagen vol inspiratie en enthousiaste actieplannen. De eerste dag begint helemaal in TTT-stijl met een originele kennismaking en babbellinks en rechts, gevolgd door Rudy die ons inwijdt in de dreigingen van piekolie, een zeer verontrustend thema dat in Vlaanderen nog vrijwel onbesproken is; Jeanneke die vertelt over het hoopvolle en aan-

De eerste transitie-inlooptdagen in Vlaanderen op een zolder in Veltem

stekelijke veranderingsmodel van Transition Towns in Engeland als antwoord op piekolie en klimaatverandering; Nico en Bert die ons wegwijs maken in de geheimen van de permacultuur; Rudy die in deze tijd van financiële en economische ineenstorting een fris verhaal brengt over geld en zwarte gaten waarin ons geld verdwijnt en over hoe het eigenlijk zou moeten, Alma die naar Totnes trok en ons een reisverslag brengt van wat ze daar aantrof aan interessante mensen en projecten... om uiteindelijk te belanden bij het uur van de waarheid, bij waar het allemaal om te doen was: de start van lokale groepen in Vlaanderen. We houden een beetje ons hart vast, maar hoe fantastisch is het niet als ze één voor één naar voren komen om hun groep en hun plannen voor te stellen: echte stevige lokale groepen, en startende kleinere groepen: Gent, Merksem, Brussel, regio Leuven, Wijgmaal, Scherpenheuvel... naast de vele andere, die na afloop met concrete plannen op Transitievlak naar huis vertrekken om aan de slag te gaan. En het kost geen energie, het geeft energie! Want wat is er fantastischer en tegelijkertijd 'gewoner' dan samen de krachten te bundelen om je eigen lokale gemeenschap weer vorm te geven op ecologisch, sociaal en energetisch vlak, qua voedsel, mobiliteit, gezondheid...

Op het moment ziet het er naar uit dat er min-

Permacultuur als muziek voor een wereld in transitie

stens twee of drie plaatsen zijn die stevig genoeg zijn om lokaal iets in gang te zetten. Anderen gaan in hun eigen gemeente op zoek naar vrienden die mee willen dromen-denken-doen in de richting van Transitie.

Eind oktober 2008:

De Basishandleiding

De Nederlandstalige versie van de Transition Primer is klaar en staat op de website. Deze basishandleiding wordt in december ook door Jan van Arkel in de vorm van een boekje uitgegeven, te bestellen op www.transitie.be en eveneens te koop in de boekhandel. De vertaling is het werk van Jeanneke van de Ven en Hugo Klip.

Nog eens eind oktober 2008:

Het Transitiehandboek

Om op korte termijn het Transition Handbook in het Nederlands en goedkoop (want dat is wat we nodig hebben) in de boekwinkel te krijgen heeft Rudy tijdens een slapeloze nacht het krankzinnige maar kleurrijke idee om het handboek in ware Transitiestijl met een hele ploeg vertalers samen te vertalen: zie de inleiding van dit boek. Jeanneke vindt het een geweldig idee en stelt voor om de coördinatie en de eindredactie te doen. Uitgever Jan

Transitiegesprekken in Gent: een toekomst voor onze kinderen

van Arkel ziet het vol vertrouwen allemaal helemaal zitten en wordt bereid gevonden om het vertaalde boek snel en goedkoop uit te geven. En zo zitten er plots binnen een tweetal weken meer dan 20 enthousiaste vrijwillige vertalers en nog twee hele hogeschoolklassen duchtig te vertalen, werken, zweeten, denken, worstelen aan 'de meest kleurrijke vertaling ooit'. Het streven is om het boek voorjaar 2009 in de boekhandel te hebben.

Eveneens eind oktober 2008:

Trainingen

Er zijn contacten met Engeland onder andere in de persoon van Ann Lamot, een Vlaamse vrouw die al zeer lang in Wales woont, daar in een Transitie-initiatief zit en veel contacten heeft met het Transitie-netwerk. We hebben een geïnspireerde ontmoeting met haar in Gent en zij is bereid om trainingen in Vlaanderen te komen geven, vooral rond innerlijke Transitie. Dat wordt iets voor later, misschien mei/juni 2009.

En in oktober/november 2008:

Transitie-stad Gent

In Gent laten ze er geen gras over groeien: de groep is zeer geïnspireerd bezig, wordt alsmaar groter en sterker, en staat stevig in haar schoenen. Trouw aan het oorspronkelijke Transitie-concept wordt stap voor stap een pad uitgetekend dat moet leiden naar Gent als eerste echte Vlaamse Transitie-stad met wijkinitiatieven en straks een duidelijk Minder-Energie-Plan. Een viertal mensen ging al naar Engeland voor een conferentie over Transitie in grote steden. Volg hun activiteiten op www.gent.transitie.be. Je kan hen contacteren op gent@transitie.be. Naast dit algemene overzicht vindt u een eigen verhaal over het Transitie-avontuur in Gent.

Vier Gentenaars trokken in november naar de eerste Transition Cities conferentie in Nottingham om wijzer te worden over hoe je zo'n Transitie in een grote stad aanpakt.

Wapperende transitiepost-it's tijdens inlooptdagen in Gent.

25 November 2008:

In Leuven is de zaal te klein

Rudy spreekt nog op een druk bijgewoonde avond van het Masereelfonds in Leuven over piekolie, piekallee en Transitie-steden en -dorpen.

Begin december 2008:

Regio Leuven komt samen

Ook in de regio Leuven broeit er van alles: de vele kleine groepjes komen begin december samen voor overleg over de manier waarop ze in deze startfase best beginnen, om vervolgens hun eerste stappen op het lokale Transitie-pad te zetten in hun eigen gemeenschap.

Half december 2008:

Hoe verder?

Eerste bijeenkomst met verschillende mensen van Gent, Leuven en het faciliterende groepje om te kijken hoe we Transitie-steden en -dorpen in Vlaanderen verder vorm kunnen geven.

Januari 2009:

Merchtem stapt resoluut mee

Na een startschot in de plaatselijke 'Klakson' steken ze ook in Merchtem de handen uit te mouwen

Natuurlijke waterzuivering.

en organiseren een geslaagde filmavond, een debatavond over geld, en ze schrijven Transitie-verhalen.

Eind januari 2009:

Nieuwe inlooptdagen in Gent

Een tweede tweedaagse staat op het programma voor januari, deze keer in Gent in de Vooruit, een tweedaagse die eind november alweer helemaal vol zit. Gezocht wordt naar mogelijkheden om iedereen toe te kunnen laten. In de Vooruit vinden we een grotere zaal en voegen we weer nieuwe elementen aan ons programma toe. De groep van Gent komt met veel sprankel en energie vertellen over hun ervaringen en doen een *visioning* met de aanwezigen. Ook de psychologie van de verandering wordt in het programma opgenomen.

De oogst van deze tweedaagse: de reeds bestaande groepen worden beduidend versterkt, nieuwe groepen gaan van start en in tal van gemeenten ontstaan lokale contactpunten (Antwerpen, Bierbeek, Geraardsbergen, ...).

Eind januari 2009:

De vertaling is af

Alles is naar de uitgever, maar er resten nog vele details op te lossen.

Transitie-initiatief Gent: een kleine geschiedenis

Na een enthousiasmerende uiteenzetting van Rudy over Transition Town Totnes en het bekijken van *The Power of Community* op een afsluitend weekend van de cursus Ecologische Filosofie en Politiek van Aardewerk in juni 2008, begon bij enkele Gentenaars het transitie-idee te borrelen. Na veel theorie hebben we wel zin in wat praktijk en hoe mooi brengt TT alles samen! Enkelen kochten het handboek, lieten het een zomertje broeden en kwamen vol enthousiasme naar de eerste Vlaamse Transitie-inloopdagen. Bij Rudy thuis, in het landelijke Veltem, op zolder en in de tuin vonden een tiental Gentenaars elkaar in een gelijkaardige visie en begon onze transitierit, in volle vaart.

Een paar weken later was er onze eerste brunchvergadering, overladen met veel zelfgemaakt lekkers, waarbij we de breinen lieten stormen. Veel enthousiasme, vooral om ook snel iets concreets te gaan doen, maar ook de overtuiging om doordacht en met het hart aan het werk te gaan, brachten ons nog verschillende keren samen op Gents niveau. Er werd in dit beginstadium vooral nagedacht over hoe we ons best konden organiseren en wat de beste structuur van een transitie initiatief in een stad is. Er werd geëxperimenteerd met verschillende vergadertechnieken zodat iedereen aan het woord kon komen en het niet alleen droge bijeenkomsten werden. De praatsmurf, gekleurde blaadjes, moderator, kernzakenbord, het transitieschriftje en stellingenspel passeerden de revue. Met succes, want er was telkens veel enthousiasme en er konden veel ideeën en meningen op een opbouwende manier uitgewisseld worden. De groep breidde telkens weer uit en we probeerden steeds iedereen mee op het pad te krijgen dat we aan het bewandelen waren en voor uitbreiding open stond. Er werden verschillende werkgroep-

jes opgestart om de verschillende vragen die in de groep ontstonden samen aan te pakken. Werkgroepen rond onder andere het uitwerken van een visietekst, het maken van een presentatie, netwerken met andere organisaties, nadenken over een eerste actie, uitwerken website, ontwerpen van een logo, materialen verzamelen en een coördinerend verbindingsgroepje gingen aan de slag.

Vier Gentenaars trokken in november naar de eerste Transition Cities-conferentie in Nottingham en konden er leren en vooral ervaren dat vele steden in het Verenigd Koninkrijk met dezelfde vragen zitten: hoe pak je zo'n transitie in een (groot)stad aan? Hoe betrek je de lokale mensen in zo'n beweging? Hoe kweek je je eigen voedsel in een stad? Ondertussen begon in Gent ook het idee van transitiewijken te leven. Trouw aan het Transitie-model, waarbij je in de eigen buurt aan de slag gaat met de heel diverse groep aan mensen, leek het ons noodzakelijk om niet alleen op Gents niveau te blijven samenkomen, maar ook zo snel mogelijk in de wijken aan de slag te gaan. Dat was één van de hoofddoelen voor het organiseren van een Open Dag: meer mensen vinden om in verschillende wijken met een voldoende grote groep te kunnen starten. Maar ook samen dromen en een visie vormen die door een bredere groep gesteund werd. Op 20 december barstte ons lokaaltje uit zijn voegen, van energie en aantal mensen. Met een 60-tal kregen we eerst een korte presentatie over piekolie en het transitie-model waarna we aan het 'visievormen' gingen rond een tiental thema's: de voor de hand liggende Transitie-thema's voedselvoorziening, energie, mobiliteit, groene ruimten, kledij en materialen en huisvesting kwamen aan bod, maar we gingen ook dieper in op kansarmoede, gezondheid, onderwijs

De pioniers van Transitie Initiatief Gent

en digitalisering. Op het einde prijken allemaal leuke ideeën op een kaart van Gent. Na een muzikale koffie-, thee-, koekjes- en babbelpauze werden wijkgroepjes gevormd en de eerste plannen op dat niveau gesmeed. Met succes, want ondertussen zijn er vier wijken echt actief. In het zingende Sint-Amandsberg hadden ze al een eerste activiteit rond de vertoning van *The Power of Community* met een veertigtal geïnteresseerden en een heuse ideeënoogst als resultaat. En nu wordt er gewerkt aan een standje voor de markt. In de Brugsepoort brachten ze een alternatief geschiedenisverhaal van hun buurt met oude foto's om de afhankelijkheid van olie in te leiden, waarna de 20 aanwezigen hun dromen voor de buurt lieten horen. Er werd ook al overlegd met de buurtwerking en het stadsbestuur voor de inrichting van het Pierkespark. De volgende activiteit daar is een echte 'doe-dag' met het uitwisselen van kennis en vaardigheden bijvoorbeeld over het maken van vlierbloesemsiroop, tuinkruiden kweken, fietsen herstellen. Gent Zuidwest, een samensmelting van vier wijken, organiseert samen met het lokale vegetarische restaurant een 'tussen de soep en de patatten'-visioning-avond voor hun wijk. In Ledeberg/Gentbrugge staat een piekoliefilm op het programma en wordt een cursusavond over groen-

ten en fruit telen in potten en bakken voorbereid, in samenwerking met Velt. Maar ook in de wijken Rabot, Macharius en Sluizeken-Tolhuis-Ham wordt er alleen maar gewacht op extra enthousiastelingen om er in te vliegen.

Op Gents niveau blijven we ongeveer maandelijks samenkomen, met binnenkort ons eerste Transitie-café, een moment om ongedwongen en zonder strakke agenda gewoon gezellig samen te komen. Het enthousiasme reikt ver, want iemand van onze Gentse groep trok met boot, trein en plooi-fiets naar het Verenigd Koninkrijk voor een eerste transitie training. We gingen ook in op de uitdaging van de stad Gent om onze visie over Gent in 2020 te laten horen. We maakten een voorpagina van een krant uit 2020, rond verschillende thema's met leuke beelden en een tijdslijn. Er werd ook gebrainstormd over complementair geld samen met een aantal mensen van Lets Gent. Er is zelfs sprake van een complementair geldexperiment in samenwerking met Netwerk Vlaanderen en Bernard Lietaer. De website groeit verder en het aantal actieve mensen gaat in golven. Af en toe gaan we spreken over Transitie, zoals bij de Brusselse architectuurstudenten, JNM, op de tweede reeks Vlaamse inloopdagen en voor de raadsleden van Groen. Maar de meeste energie komt echt wel van het werk in de eigen wijken en de vele Transitie-ideeën die hopelijk op een dag werkelijkheid zullen worden in Transitie-stad Gent!

Alles is up-to-date te volgen op de website www.gent.transitie.be

Transitie-initiatief Gent

Februari 2009:*Wel of geen subsidies?*

Tot nu toe is alles vrijwilligerswerk en proberen we de kosten voor inloopdagen aan de absoluut democratische kant te houden om iedereen in de gelegenheid te stellen om mee te doen. Toch moeten we constateren dat verdere trainingen hier in het land of in Engeland duur zijn en niet voor iedereen financieel haalbaar. Dus wel subsidies: we dienen een dossier in voor trainingen, vertaalwerk, onder-titelingen, materiaal etc: *keep fingers crossed* voor de uitslag eind mei.

Februari 2009:*Scherpenheuvel-Zichem in actie*

Een artikel in 'Den Eik' met een uitnodiging voor een open avond over Transitie resulteert op die bewuste avond in een bij wijlen verhit gesprek over het 'wel of niet' van klimaatverandering, maar ook in de uitbreiding van het initiatiefgroepje tot een kleine stuurgroep van zes mensen. Op het programma voor later staat een heuse fietsspeurtocht voor volwassenen en kinderen om zoveel mogelijk reeds bestaande Transitie-elementen in de gemeente te ontdekken en verzamelen.

Maart 2009:*Op weg naar Transitie-netwerk Vlaanderen*

Tot hier toe wordt een groot deel van het algemeen ondersteunende en faciliterende werk gedaan tijdens bijna dagelijkse avondlijke overlegtelefoons door een paar enthousiastelingen: heel efficiënt, zodat het lekker vooruit gaat. Maar intussen is er ook een flinke beweging in de lokale initiatieven ontstaan, gedreven mensen die natuurlijk mee willen dromen en werken en beslissen over het reilen en zeilen van hun eigen Transitie-beweging. Dus organiseren we een 'nationaal' Wereldcafé met professionele begeleiding om in onze harten en zielen te kijken hoe ons aller talenten tot hun recht kunnen komen, en in welke vorm ieders stem kan mee-

beslissen over de toekomst van de Vlaamse Transitie-beweging en het tegelijkertijd toch nog een werkbaar geheel blijft: voorwaar een uitdaging die kan tellen!

Maart 2009:*Derde inlooptweedaagse in kasteel Nieuwenhoven (Sint Truiden)*

Ook hier weer een grote groep enthousiastelingen die naar het mooie Haspengouw is afgezakt om zich te laten informeren en inspireren door Transitie-mensen en Transitie-ideeën. Taco laat ons proeven van permacultuur op het prachtige permacultuuropleiding domein van het kasteel, waar op dat moment ook juist een nieuwe jaaropleiding permacultuur begint.

Nieuwe groepen gaan van start: Tervuren, Maldegem, Stekene, Putte..., anderen sluiten zich aan bij reeds bestaande groepen in hun eigen gemeenschap. Ook de kasteelgemeenschap zelf, die al zozeer met transformatie bezig is, slaat het Transitie-pad in.

Wordt dagelijks door velen vervolgd...

... want dit is ongetwijfeld maar een deel van het verhaal van de Vlaamse Transitie-steden en -dorpen, het deel waar wij weet van hebben, want ondertussen waait de Transitiewind op meer plaatsen dan we hadden durven dromen: te veel om op te noemen...

Als iemand je zou vragen waar de energie vandaan komt als je eenmaal met het Transitie-idee vertrokken bent, zeg dan maar dat wij het ook niet weten. Maar zij is er als je haar nodig hebt.

Jeanneke en Rudy

maart 2009

www.transitie.beinfo@transitie.be

Transition Towns in Nederland

Het begin

In de loop van 2008 begon de term 'Transition Towns' ook in Nederland rond te zoemen. Het idee kwam mee met mensen die in Totnes waren geweest of in Ecovillage Findhorn (Schotland); anderen ontdekten het fenomeen tijdens klimaatactiekampen. Stichting Peak Oil Nederland nam in september 2008 het initiatief voor een eerste brainstormbijeenkomst over de vraag of het Transition Towns-concept ook interessant zou kunnen zijn voor Nederland. Bij dit overleg waren vertegenwoordigers aanwezig van Peak Oil Nederland, GroenFront, Omslag Werkplaats voor Duurzame Ontwikkeling, de Permacultuurschool Nederland, Stichting Permacultuur, projectgroep Vóór de Verandering, Stichting Aarde, Gezonde Gronden (Den Haag), Uitgeverij Jan van Arkel en Stichting Kleureneconomie. Ook werden enkele mensen uitgenodigd die al met prille TT-initiatieven bezig waren in Amsterdam, Deventer en Groningen. Het enthousiasme en de daadkracht tijdens dit overleg bleken zo groot, dat de 'of' vraag overbodig bleek.

Het was duidelijk: Transition Towns had zich al uitgezaaid en bleek ook in Nederland aan het ontkiemen. Omdat er mensen met zoveel verschillende talenten rond de tafel zaten, werd besloten de groep in eerste instantie niet veel groter te maken. Al tijdens de eerste bijeenkomst ontstond op vrij organische wijze een onderlinge taakverdeling. Door deze groep van doeners is in korte tijd enorm veel werk verzet.

Er werd een website opgezet (www.transitiontowns.nl) en een redactiecollectief ging aan de slag om die te vullen met Nederlandstalige basisinformatie over het TT-concept. Er werd een algemene folder geschreven, die als *download*baar bestand op de website werd geplaatst. Vervolgens werden pagina's toegevoegd met inspirerende voorbeelden uit de Nederlandse praktijk, een overzicht van informatieve en inspirerende films, suggesties voor bruikbare werk- en spelvormen. En er kwam een actuele nieuwsrubriek. Niet lang daarna kwamen ook lokale TT-groepen met eigen websites, al dan niet gelinkt aan de structuur van de landelijke site.

Mensen in Groningen bleken al contacten te hebben met de initiatiefgroep van Transitienetwerk Vlaanderen. Zo ontstond de samenwerking om de *Basishandleiding Transition Towns* (de 'primer') te vertalen, het kleine boekje dat de vraag beantwoordt: Hoe word je een transitie stad, -dorp, -streek, -gemeenschap, of zelfs -eiland? Ook deze vertaling kwam via de website beschikbaar en verscheen gedrukt in boekvorm bij Uitgeverij Jan van Arkel (zie www.hitte.nu).

De eerste initiatieven in Nederland

Overal doken spontane initiatieven op. Er verschenen artikelen in de media, waarop weer nieuwe mensen reageerden. In Deventer, Groningen, Amsterdam en Den Haag werd begonnen met film- en discussiebijeenkomsten. De initiatiefgroep in Deventer liep het